

จดหมายข่าว

ราชบัณฑิตยสถาน

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐

ปีที่ ๒๒

ฉบับที่ ๒๕๗

ตุลาคม ๒๕๕๕

ISSN ๐๔๕๗-๗๐๖๔

ข่าวราชบัณฑิตยสถาน

*** ขอแสดงความยินดีในโอกาสที่ **ศ. ดร.เสริมศักดิ์ วิศวลาภรณ์ ราชบัณฑิต** ได้รับพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ และ **ศ. ดร.วิษณุ เครืองาม ภาควิชาอักษรศาสตร์** ได้รับพระราชทานเหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา สาขาวิชานิติศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๔

*** เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๙.๐๐ น. **นางนลินี ทวีสิน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี** ได้มาตรวจเยี่ยมและติดตามการดำเนินงานในรอบปี ๒๕๕๕ ของราชบัณฑิตยสถาน ในครั้งนี้ **ดร.โสภณ ชูพิกุลชัย ขปีลมันน์ อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน ศ. ดร.สันทัต โรจนสุนทร อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน นางสาวกนกวลี ชูชัยยะ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน นายบัณฑิต ตั้งประเสริฐ รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน ราชบัณฑิต ผู้บริหาร และข้าราชการราชบัณฑิตยสถาน** ให้การต้อนรับ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีย้ำถึงงานสำคัญของราชบัณฑิตยสถาน ในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง ควบคู่ไปกับเรียนรู้และสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยให้ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาช่วยในการจัดทำพจนานุกรมซึ่งเป็นคู่มือการใช้ภาษาที่ถูกต้อง เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล และเน้นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งาน ซึ่งราชบัณฑิตยสถานจะได้พิจารณาดำเนินการตามนโยบายต่อไป

ขอแสดงความอาลัยที่ **รศ. ดร.สมควร กวียะ ภาควิชาอักษรศาสตร์และการเมือง**

ถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ด้วยอาการติดเชื้อในกระแสโลหิต

พระราชทานเพลิงศพเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ เวลา ๑๖.๐๐ น. ณ เมรุวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี

*** ราชบัณฑิตยสถานจัดแถลงข่าวการจัดพิมพ์พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ และตอบข้อสงสัยกรณีการเขียนคำยืมจากภาษาอังกฤษที่มีอยู่ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ ห้องโถงชั้น ๑ ราชบัณฑิตยสถาน มี ศ. ดร.ปัญญา บริสุทธิ์ นายกราชบัณฑิตยสถาน เป็นประธานแถลง พร้อมด้วย ศ. ดร.อุดม วโรตม์ลิขิตต์ ราชบัณฑิต ดร.นิตยา กาญจนวรรณ ภาคีสมาชิก และนางสาวกนกวลี ชูชัยยะ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน ร่วมแถลง พร้อมด้วยราชบัณฑิต ภาคีสมาชิก และข้าราชการ ร่วมงานในครั้งนี้ด้วย โดยชี้แจงว่า จะไม่มีการแก้ไขคำยืมจากภาษาอังกฤษในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งอยู่ระหว่างขั้นตอนการพิมพ์ และจะเสร็จพร้อมแจกจ่ายให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ส่วนราชการ สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน ในต้นปี ๒๕๕๖ เนื่องจากพจนานุกรม ฯ ฉบับนี้ ได้รับงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จากรัฐบาล ในงบกลาง รายการค่าใช้จ่ายการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

*** เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ นางสาวกนกวลี ชูชัยยะ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน นำคณะผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถาน เยี่ยมชมบริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน) เพื่อศึกษาดูงานและขั้นตอนการทำงานเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์

สรุปการบรรยายเสนอผลงานค้นคว้าและวิจัย ของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนัก

สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

● วันพุธที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ศ. ดร.เดือน คำดี ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง **นวังคสัตถุศาสน์ : คาถาและอภินิหาร** ความโดยสรุปว่า นวังคสัตถุศาสน์ คือ ลักษณะรูปแบบคำสอนของพระพุทธเจ้า ๙ ประเภท ได้แก่ ๑) **สุตตะ** หมายถึง เรื่องที่นำมาผูกร้อยกรองเข้าด้วยกัน ในสมัยพุทธกาล กฏ หลัก หรือข้อธรรมะสั้น ๆ ที่สมบูรณในตัว โดยหมายเฉพาะถึง กฏปาฏิโมกข์ ๒) **คยยะ** หมายถึง คำสอนที่อยู่ในรูปร้อยแก้วและร้อยกรองในเรื่องเดียวกัน ๓) **เวทยากรณะ** หมายถึง ลักษณะคำสอนที่เป็นคำตอบถือเป็นคุณสมบัติที่พระสาวกผู้ทำหน้าที่ในการสอนต้องมี มีทั้งการตอบปัญหาโดยตรง การตอบด้วยวิธีการวิเคราะห์และจำแนกหลักธรรมอย่างละเอียด การตอบด้วยการถามปัญหาย้อนกลับ และการไม่ตอบคำถามเพราะคำถามคำตอบไม่เป็นประโยชน์แก่การดับทุกข์ ๔) **คาถา** หมายถึง คำสอนที่ประพันธ์อยู่ในรูปร้อยกรอง ๕) **อุทาน** หมายถึง ระเบียบพระดำรัสที่พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานเป็นพระดำรัสด้วยกำลังสมณัสญาณ เรียกว่า พุทธอุทาน ๖) **อิติวุตตะ** หมายถึง คำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งพระสาวกหรือบุคคลอื่นยกขึ้นอ้างคำต่อคำ ๗) **ชาดก** หมายถึง เรื่องเก่าที่มีมาก่อนพุทธกาล อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยโบราณก่อนสมัยพุทธกาล นิทานพื้นบ้าน หรือนิทานเทียบอุปมาอุปไมย ชาดกทั้งหมดมี ๕๔๗ เรื่อง แต่ละเรื่องนั้นจะมีคาถา ภาษิต และคติธรรมสอนใจ ๘) **อัปภูตธรรม** หมายถึง คำสอนหรือเรื่องน่าอัศจรรย์ใจ ๓ ประเภท คือ ธรรมที่เป็นลี้ลับความจริง เรื่องของพระโพธิสัตว์ และคุณสมบัติพิเศษของพระอรหันต์ ๙) **เวทลล** หมายถึง พระสูตรแบบถามตอบให้เกิดความรู้และความพอใจแล้วซักถามยิ่ง ๆ ขึ้นไป

คาถา คือ คำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง มีการบังคับจำนวนคำที่เรียกว่า ฉันทลักษณ์ แยกเป็นตอน บังคับเสียงให้ใช้ได้ตามที่กำหนด และบังคับสัมผัสติดต่อกันไปตลอดจนจบความ ซึ่งต้องวางรูปวรรณยุกต์และสระให้ถูกที่ ส่วนอภินิหารคาถา คือ การใช้ข้อความที่ผูกขึ้นจากเนื้อความในพระสูตรหรือบทสวดมนต์เป็นค้าย่นย่อที่เรียกว่า หัวใจหรือ คาถา โดยการสวด การเจริญ หรือการอธิษฐาน เพื่อให้เกิดปาฏิหาริย์ มี ๓ ประเภท คือ อิทธิปาฏิหาริย์ คือการแสดงฤทธิ์ได้โดยประการต่าง ๆ อาเทศนาปาฏิหาริย์ คือการกำหนดทายใจของผู้อื่นได้ และอนุสาสนียปาฏิหาริย์ คือคำสอนที่เป็นจริงสอนให้ผู้สวดพระศาสนาให้เห็นจริงและนำไปปฏิบัติได้ผลจริง

การแสดงอภินิหารในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงแสดงด้วย

พระองค์เอง ต่อมาจึงทรงอนุญาตให้พระสาวกบางรูป เช่น พระโมคคัลลานะแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ได้ แต่ล้วนแสดงในเหตุการณ์คับขันเพื่อปราบมานะกล้าแข็งของพราหมณ์ หรือเพื่อกลับมีฉภาติภูมิให้เป็นสัมมาทิฐิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อเผยแผ่พระศาสนาด้วยสิ่งสอนธรรมให้บุคคลมีศรัทธา บำเพ็ญธรรมรักษาศีล สำรวมอินทรีย์ มีสติสัมปชัญญะ สันโดษ เจริญผาน และบรรลุอภิญญาทั้ง ๖ ประการ

● วันพุธที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ศ.ไชยยศ เหมะรัชตะ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง **คุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย** ความโดยสรุปว่า ในสภาพการณ์บ้านเมืองที่อยู่ในภาวะวิกฤติด้านต่าง ๆ นั้น ทำให้ได้คิดว่าความทุกข์ต่าง ๆ ที่แต่ละคนเผชิญอยู่นั้นล้วนมาจากวิบากกรรมของแต่ละคนและของส่วนรวม กฏแห่งกรรมผนวกกับหลักในทางโลก ก็ต้องยึดหลักประชาธิปไตย คือ เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ โดยมีหลักธรรมะเป็นใหญ่ และหลักทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองบ้านเมืองใช้ในการปกครองแผ่นดิน นักกฎหมายก็สามารถจะยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพกฎหมายได้เป็นอย่างดี เพราะนักกฎหมายเป็นผู้ที่ใช้วิชาชีพกฎหมายเป็นเครื่องมือ และกลไกในการคุ้มครองสิทธิและความยุติธรรมให้แก่สังคมและประเทศชาติ สิ่งสำคัญที่นักกฎหมายพึงยึดถือ คือ การใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือภายใต้หลักคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้ปัญญาพิจารณาด้วยความบริสุทธิ์ใจ เป็นไปโดยชอบธรรมและด้วยความดีงามเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ การบังคับใช้กฎหมายสำหรับนักกฎหมายยังต้องคำนึงถึงจริยธรรม บทบาทของนักกฎหมายอีกหน้าที่หนึ่ง ก็คือ อาจารย์สอนกฎหมายทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่ผู้ศึกษากฎหมาย ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ยึดหลักเมตตาธรรม ไม่มีอคติต่อศิษย์และให้อภัยเมื่อศิษย์ผิดพลาด ต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ พยายามค้นคว้าวิชาการใหม่ ๆ และการวิจัยอยู่เสมอ อุทิศกายและใจให้แก่การสอน โดยมุ่งหวังให้ศิษย์มีความรู้ควบคู่ไปกับการปลูกฝังให้ศิษย์มีจิตสำนึกที่ดี มีความยุติธรรมในอนาคตจะเสียสละและรับใช้สังคม อีกทั้งต้องมีสติ คือความระลึกรู้ รู้ลึกด้วยตลอดเวลา ต้องน้อมนำหลักธรรมแห่งความพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นอยู่เสมอ คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนาให้ดีขึ้น มากขึ้น ในทางที่ดีที่ชอบ

อีกประการหนึ่ง คือ ญาณ ประกอบด้วย **สัญญาตาญาณ** ซึ่งหมายถึง ความรู้ที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดของมนุษย์และสัตว์ เช่น สัญญาตาญาณของความเป็นแม่ สัญญาตาญาณเพื่อการอุปการะ **ปริชาตาญาณ**

เป็นความรู้จากการเรียนรู้ และมีวิจารณ์ญาณที่ทำให้สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรถูก อะไรผิด ความสามารถแยกแยะได้นี้ก็คือ *เข้าสู่ปัญญาญาณ* ซึ่งเกิดจากการมีสมาธิที่ดี สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาชีวิต การเล่าเรียน เพื่อให้ประสบความสำเร็จ นักปฏิบัติธรรมเพื่อแสวงหาความหลุดพ้น ก็จะต้องเข้าถึงคำว่า *วิปัสสนาญาณ* เพื่อไปถึงซึ่งนิพพาน เมื่อพูดถึง กฎแห่งกรรม แล้วหากพิจารณาในบริบทของความเป็นนักกฎหมายไม่ว่าจะอยู่ในวิชากฎหมายใด เช่น เป็นผู้พิพากษา พนักงานอัยการ นิติกร ตำรวจ และไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้กฎหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ย่อมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมทั้งสิ้น เพราะกฎหมายเป็นเครื่องมือเป็นกลไกที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดผลในทางบวกหรือทางลบได้ทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับผู้ใช้ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า *กฎหมายความจริงคืออยู่แล้ว แต่จุดใหญ่ที่สำคัญที่สุดในการธำรงรักษาความยุติธรรมในบ้านเมือง จึงได้แก่การสร้างนักกฎหมายที่ดีที่จะสามารถวิเคราะห์และใช้กฎหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์ คือ กล้าที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามความถูกต้องเที่ยงตรง ทั้งตามกฎหมายและศีลธรรม* ดังนั้น นักกฎหมายจึงต้องไตร่ตรองด้วยสติปัญญา ได้แก่ สัจจะญาณ ปริชาญาณ วิจารณ์ญาณ และปัญญาญาณว่าจะใช้กฎหมายให้เกิดคุณค่าและประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

● วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ศ.ลัญชัย สุวัจนบุร ภาควิชาสังคมวิทยา ภาควิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยานิพนธ์เรื่อง *MOTHER กำเนิดนวนิยายแนวทวิภาค* ความโดยสรุปว่า Mother หรือ “แม่” เป็นนวนิยายการเมืองคลาสสิกของขบวนการปฏิวัติรัสเซียและเป็นงานประพันธ์บุกเบิกของงานเขียนสังคมนิยมแนวสังคมนิยม (socialist realism) มักซิม กอร์กี้ ผู้ประพันธ์ เขียนนวนิยายเรื่อง “แม่” ระหว่างครึ่งหลังของ ค.ศ. ๑๙๐๖ ถึงต้น ค.ศ. ๑๙๐๗ ในช่วงที่เขาลี้ภัยอยู่ในนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และต่อมาตีพิมพ์เผยแพร่เป็นตอน ๆ ในนิตยสาร Znaire ซึ่งเป็นนิตยสารที่มีคนนิยมอ่านกันมากในรัสเซีย กอร์กี้ นำข้อเท็จจริงของเหตุการณ์เดินขบวนของกรรมกรรัสเซีย ในวันแรงงาน ค.ศ. ๑๙๐๒ และการเคลื่อนไหวต่อสู้ขององค์การจัดตั้งพรรคแรงงานสังคมนิยมประชาธิปไตยรัสเซียที่ซอร์โมโว รวมถึงการพิจารณาคดีสมาชิกพรรคภายหลังการเดินขบวนถูกรวบมาเป็นเนื้อหาของนวนิยาย หนังสือเริ่มเรื่องด้วยการบรรยายสภาพชีวิตเขตอุตสาหกรรมซอร์โมโวผ่านชีวิตครอบครัวของเปลาเกยา วลาซอพ ผู้แม่ซึ่งเป็นตัวละครเอก ชีวิตของนางตกอยู่ใต้แอกการกดขี่ของครอบครัว สังคม และจารีตประเพณี ทั้งต้องหวาดผวาสามีซึ่งเมาที่จะทำร้ายทุบตีนางตลอดเวลา แม้เปลาเกยาต้องทำงานหนักเพื่อครอบครัวแต่การที่ปาเวลบุตรชายมีจิตสำนึกทางการเมืองและลี้ภัยในพรรคปฏิวัติ ชีวิตของนางจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็น

ค่อยไป นางเริ่มเป็นกบฏต่อตนเองและระบบสังคม และต่อมาก็มีส่วนร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมือง แม้หนังสือจะจบลงด้วยความพ่ายแพ้ของคนงานและการปฏิวัติ แต่ผู้อ่านก็ตระหนักว่าชัยชนะของการปฏิวัติในขั้นสุดท้ายจะต้องเกิดอีกครั้งในวันข้างหน้าอย่างแน่นอน

ความสำเร็จของนวนิยายเรื่องนี้อยู่ที่ความสามารถของกอร์กี้ในการสร้างความเป็นเอกภาพระหว่างความงามแห่งชีวิตกับความงามทางศิลปะ ความกลมกลืนระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองกับความ เป็นจริงในสังคมที่ดำรงอยู่ เรื่องราวตั้งกล่าวสะท้อนผ่านประสบการณ์และพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงในเส้นทางชีวิตของเปลาเกยา การเรียนรู้ถึงพลังอำนาจของชนชั้นคนงานและความเชื่อมั่นในอนาคตทำให้การต่อสู้ของนางเต็มไปด้วยความหวังและความฝัน แต่ความพ่ายแพ้ในท้ายที่สุดเป็นผลจากการประสานที่ไม่ลงตัวระหว่างสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์กับการเคลื่อนไหวปฏิวัติ แต่ในฐานะผู้แทนของชนชั้นผู้ถูกกดขี่ โศกนาฏกรรมของ “แม่” ไม่ได้สูญเปล่า อย่างน้อยที่สุด “แม่” ได้สะท้อนภาพพลังปฏิวัติที่กำลังเติบโตและพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของเหล่าสามัญชนผู้เริ่มต้นจากการหลบหนีและตระหนักถึงความเป็นนายของตนเอง และบทบาทของพวกเขาในฐานะผู้ที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

หลังการพ่ายแพ้ของการปฏิวัติรัสเซียเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๐๕ รัสเซียระหว่าง ค.ศ. ๑๙๐๖-๑๙๑๔ เป็นช่วงกระแสต่ำของการเคลื่อนไหวปฏิวัตินวนิยายเรื่อง “แม่” จึงเป็นเครื่องมือจัดตั้งทางการเมืองและความคิดเพื่อปลุกเร้าให้ความหวังและกำลังใจแก่กรรมกรและผู้ปฏิบัติงานพรรคในการจะยืนหยัดเฝ้ารอการต่อสู้ครั้งใหม่ นวนิยายเรื่องนี้ยังสอดคล้องกับแนวความคิดของเลนินที่เห็นว่า พรรคกรรมกรต้องเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจร่วมกันของชนชั้นแรงงาน และเป็นอาวุธทางวัฒนธรรมในสงครามชนชั้น ในเวลาต่อมา “แม่” จึงถือเป็นงานต้นแบบของวรรณกรรมพรรคเพราะมีความเป็นเอกภาพระหว่างเนื้อหาการเมืองกับรูปแบบทางศิลปะปฏิวัติที่สมบูรณ์ ทั้งให้การศึกษาเรื่องสังคมนิยมและชี้ให้เห็นพัฒนาการที่ก้าวหน้าของสังคมตามทิศทางการปฏิวัติ รวมถึงสะท้อนภาพที่ควรจะเป็นจริงของสังคมนิยมมิวนิสต์และบทบาทการชี้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ ตลอดจนตัวละครเอกเป็นผู้ใช้แรงงาน ใน ค.ศ. ๑๙๓๔ กอร์กี้จึงได้รับยกย่องจากสหภาพนักเขียนโซเวียตให้เป็นบิดาของวรรณกรรมสังคมนิยมแนวสังคมนิยม เพราะ “แม่” เป็นงานประพันธ์บุกเบิกเรื่องแรกของวรรณกรรมประเภทนี้ซึ่งเป็นหลักนโยบายทางศิลปะวรรณกรรมของโลกคอมมิวนิสต์ที่สหภาพโซเวียตคิดสร้างขึ้น ในสังคมไทย “แม่” เป็นวรรณกรรมสังคมนิยมที่นิยมอ่านกันมากในกลุ่มปัญญาชนระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๙ โดยศรีบูรพาแปลภาคแรก และวิริยาภาแปลภาคที่ ๒ และต่อมาถือเป็น

หนังสือต้องห้าม แต่การคลี่คลายทางการเมืองหลัง พ.ศ. ๒๕๒๑ ทำให้ “แม่” สำนวนแปลของจิตร ภูมิศักดิ์ ทั้ง ๒ ภาค ได้รับการพิมพ์เผยแพร่ในปลาย พ.ศ. ๒๕๒๑ และเป็นสำนวนที่นิยมอ่านกันทั้งจัดพิมพ์ซ้ำหลายครั้งจนถึงปัจจุบัน

รศ. วุฒิชัย มูลศิลป์ ภาควิชาศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร บรรยายเรื่อง **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาต่อราชเสวติวิมลทรงพระประชวร (พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๕๘)** ความโดยสรุปว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพยายามดำเนินการให้หัวเมืองและประเทศราชรวมอยู่ในราชอาณาจักรสยามตั้งแต่ต้นรัชสมัย โดยส่งข้าหลวงต่างพระองค์ไปแก้ไขปัญหาหรือประจำในหัวเมืองหลายแห่ง อีกทั้งมีการรวมเมืองเข้าเป็นแบบมณฑล แต่ก็ยังไม่เป็นระบบเดียวกันทั้งหมด

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมากในการปกครองหัวเมืองเกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๓๗ เมื่อมีการ “ปันน้ำที่” ให้กระทรวงมหาดไทยปกครองหัวเมืองทั้งหมด ยกเว้นเมืองรายรอบพระนคร และมีการตั้งมณฑลเทศาภิบาลอย่างเป็นระบบ หัวเมืองทั้งหมดถูกรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง มีการดำเนินการที่สำคัญหลายอย่าง ทั้งการส่งข้าหลวงเทศาภิบาลไปประจำที่มณฑลเทศาภิบาล และการตรวจราชการเป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งมีความสำคัญหลายประการ เช่น ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ในการปกครอง คือ เป็นการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข เปลี่ยนให้เจ้าเมืองมีเงินเดือนประจำ ต่อมา เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ และข้อบังคับการปกครองหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๖ (พ.ศ. ๒๔๔๐) ซึ่งเป็นการจัดระเบียบการปกครองหัวเมืองในพระราชอาณาจักรให้เป็นแบบแผนเดียวกัน ตั้งแต่หมู่บ้านในระดับล่างสุด สูงขึ้นมาเป็นตำบล อำเภอ และเมือง (ต่อมาเรียกเป็นจังหวัด) และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ทุกระดับไว้อย่างชัดเจน การตรวจราชการก็มีความสำคัญมากขึ้น

ตั้งแต่กรมหมื่นดำรงราชานุภาพทรงรับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ก็ได้เสด็จตรวจราชการหัวเมืองเรื่อยมา โดยเฉพาะ พ.ศ. ๒๔๔๑ หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติและข้อบังคับการปกครองหัวเมือง ทรงออกตรวจราชการเป็นเวลาหลายเดือน ส่วนหนึ่งเพื่อประชุมชี้แจงระเบียบใหม่ในการปกครอง แก้ไขปัญหาในการปกครองจากผู้มีอำนาจและผลประโยชน์ เป็นการช่วยผ่อนคลายการต่อต้าน จึงนับได้ว่า การตรวจราชการมีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการปกครองจนเป็นผลสำเร็จ ทั้งการรวมเมืองทั้งหลายเข้าในพระราชอาณาจักร และช่วยรักษาเอกราชของชาติ ด้วยเหตุนี้การตรวจราชการจึงเป็นส่วนสำคัญของระบบราชการไทย ดังจะเห็นได้จากกรณีตำแหน่ง “ผู้ตรวจราชการ” ในกรม กระทรวงต่าง ๆ ต่อมาจนถึงปัจจุบัน

สำนักวิทยาศาสตร์

● วันพุธที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ศ.กิตติคุณ อรุณ ชัยเสรี ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง **ปทุมรัตน์ เจดีย์ศรีอารยวงศ์ (งานตกแต่งภายใน)** ความโดยสรุปว่า ภายในเจดีย์ตกแต่งเป็น “ธรรมเจดีย์” บรรจุพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธประวัติ เป็นคำบรรยายประกอบพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ๒๓ ปาง พร้อมทั้งภาพเขียนแสดงสถานที่สำคัญ ๆ ของสังเวชนียสถาน ๔ แห่ง ถัดลงมาเป็นรูปเหมือนของพระอริยสงฆ์ที่มรณภาพแล้ว ๒๐ รูป ทั้งหมดมิได้มีการออกแบบไว้ก่อน เป็นการเพิ่มน้ำหนักบรรทุกให้กับโครงสร้าง ฉะนั้น ต้องระวังเป็นพิเศษเรื่องการเลือกใช้วัสดุ เช่น ภาพเขียนสถานที่ในพุทธประวัติใช้วาดบนผ้าใบติดบนแผ่นแข็งที่ทนทาน แต่มีน้ำหนักเบา พระธรรมทั้งหมดจารึกบนแผ่นกระจกซึ่งเบากว่าหินอ่อน จะใช้แผ่นหินเฉพาที่มีพื้นที่น้อย ๆ เท่านั้น สำหรับบานหน้าต่างและประตู ใช้กรุด้วยแผ่นภาพทำด้วยอะลูมิเนียมคุณภาพสูง ซึ่งมีน้ำหนักเบา

ส่วนที่ยากที่สุดได้แก่ โดมตรงกลางเจดีย์ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๓.๕๐ เมตร ทำด้วย stained glass โครงสร้างทำด้วยท่อเหล็กกล้าไม่เป็นสนิมอย่างบาง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑๒ มิลลิเมตร ตัดโค้งให้เข้ากับภาพที่เขียนบนกระจก น้ำหนักกระจกและโครงสร้างรวมแล้วประมาณ ๒๐๐ กิโลกรัม ไม่ได้ออกแบบให้รับแรงยกจากลม จึงใช้วิธีป้องกันมิให้เกิดแรงดันใต้โดม โดยทำช่องระบายลมที่ฐานโดยรอบ และตรงกึ่งกลาง ส่วนตัวกระจกต้องตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ยึดด้วยรางตะกั่วเพื่อให้ประกบโค้งเป็นรูปโดมได้ สำหรับตัวกระจกสี เมื่อผ่านการเขียนลวดลายแล้ว จึงเข้าเตาอบที่อุณหภูมิสูง ๕๐๐-๗๐๐ องศาเซลเซียสเป็นเวลา ๘ ชั่วโมง เพื่อให้สีติดแน่นทนทาน ส่วนอุณหภูมิที่ใช้จริงขึ้นอยู่กับสีว่าเป็นสีอะไร เหลือง แดง น้ำเงิน หรืออื่น ๆ ถ้ามีหลายสีอาจต้องอบหลายครั้ง การเคลื่อนย้าย ประกอบและติดตั้ง ค่อนข้างยุ่งยาก เพราะกระทำในที่แคบ ๆ ในเจดีย์ซึ่งเสร็จหมดแล้ว จึงใช้ได้ทีเดียว คือ แรงคน ปัญหาต่าง ๆ ที่คิดว่าอาจเกิดขึ้นได้ ต้องคิดไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบ เนื่องจากสถานที่ผลิตกับสถานที่ประกอบโดมอยู่ห่างกันประมาณ ๔๐๐ กิโลเมตร หากมีสิ่งผิดพลาดเล็กน้อยอาจต้องกลับไปทำใหม่ที่กรุงเทพฯ ซึ่งจะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง

● วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ศ. ดร. นพ.สมชัย บวรกิตติ ราชบัณฑิต ร่วมกับ **ผศ. ดร.เลิศศิริ บวรกิตติ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร** บรรยายเรื่อง **Art and Science** ความโดยสรุปว่า This is an edited translation of the chapter 8th in Frances Anderson's book entitled “Art-centered Education and Therapy for Children with Disabilities”. In that article the

author provided lessons of learning to implicate the tie-in between science and art by letting the child's active involvement in science learning through art activities. for instances, making stained glass windows for the light study, the construction of a collage with the items collected during activity on a field trip, and playground drawing of animal under study.

สำนักศิลปกรรม

● วันอังคารที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ศ.เดชา บุญค้ำ *ภาควิชาศิลปกรรม* บรรยายเรื่อง **พระพุทธรูปเจ้าหลวงกับต้นไม้และงานภูมิทัศน์ : พระราชหัตถเลขาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเจ้าพระยาวรวงศ์พัฒน ะหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๘-๒๔๕๓** ความโดยสรุปว่า การศึกษาภูมิหลังพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือพระปิยมหาราช ทำให้ทราบว่าทรงโปรดต้นไม้เป็นอย่างยิ่ง เอาพระราชหฤทัยใส่ใจถึงรายละเอียดอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเลือกชนิดของต้นไม้ที่จะลงปลูกตามที่ต่าง ๆ ทรงรู้จักต้นไม้มากมายหลายชนิดรวมทั้งเทคนิคในการปลูกและการดูแลรักษา ทรงตรวจงานด้วยพระองค์เองบ่อยครั้ง ทรงให้ความสำคัญแก่การปลูกต้นไม้ถนนเป็นอันมาก หากเมื่อเทียบกับงานภูมิทัศน์ในปัจจุบัน กล่าวได้ว่าพระองค์ทรงตระหนักรู้ในงานก่อสร้างภูมิทัศน์อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ ยังทรงมีความเป็นนักออกแบบภูมิทัศน์อยู่มาก มีสายพระเนตรทั้งด้านศิลปะ โดยเฉพาะเอกภาพและความกลมกลืน ด้านการใช้สอยและด้านเทคนิคปลูกพืชพรรณ และการก่อสร้างซึ่งมีใช้จำกัดเฉพาะงานสร้างสวนเท่านั้น ยังรวมงานด้านภูมิทัศน์เมืองอีกด้วย ซึ่งสนพระราชหฤทัยดูแลมาตลอดพระชนมชีพ

ผู้บรรยายได้เรียกร้องให้ทุก ๆ เมืองในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับต้นไม้ถนน เพื่อเป็นการเจริญรอยตามพระยุคลบาท ควรปลูกด้วยความรัก ปลูกอย่างมีศิลปะและปลูกอย่างถูกต้องตามหลักวิชา ซึ่งเป็นการบรรเทาภาวะภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงจากภาวะโลกร้อนที่กำลังคุกคามมวลมนุษยรณแรงขึ้น เพราะต้นไม้เมืองช่วยลดปรากฏการณ์เกาะความร้อนเมืองและสามารถเก็บกักคาร์บอนไดออกไซด์ได้ดีและยั่งยืนที่สุด ทั้งยังทำให้เมืองน่าอยู่มากขึ้นอีกด้วย

รศ.มาลีทัต พรหมทัตตเวที *ภาควิชาศิลปกรรม* บรรยายเรื่อง **ศัพท์ที่ว่าด้วยอาหารการกิน** ความโดยสรุปว่า ในบรรดาปัจจัย ๔ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคนั้น จะเห็นได้ว่าสิ่งที่มีความสำคัญเป็นลำดับแรกคือ อาหาร เพราะถ้าขาดอาหารร่างกายมนุษย์จะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ในขณะที่อีก ๓ ปัจจัย มีความสำคัญรองลงไป เพราะถึงไม่มีเสื้อผ้าใส่ ไม่มีบ้าน ไม่มียารักษาโรค มนุษย์ก็ยังมีชีวิตรอดได้ ดังนั้น ศัพท์ในภาษาต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกินจึงมีมากมาย ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ศัพท์ที่หมายถึงอาหาร ศัพท์ที่แปลว่ากินอาหาร ศัพท์เกี่ยวกับสถานที่ประกอบหรือเตรียมอาหาร ศัพท์เกี่ยวกับสถานที่รับประทานอาหาร ศัพท์ที่หมายถึงที่ขายอาหาร ศัพท์ที่หมายถึงมื้ออาหาร และศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับภาชนะและเครื่องใช้ในการรับประทานอาหาร

● วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

รศ.อัคนีย์ ชูอรุณ *ราชบัณฑิต* บรรยายเรื่อง **“ศัพท์ศิลปะสากลในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน”** ความโดยสรุปว่า ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีศัพท์ศิลปะสากลรวมอยู่ด้วยจำนวนมาก ศัพท์เหล่านี้บางศัพท์มีความหมายไม่ตรงกับศัพท์ศิลปะสากลในพจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๑) เมื่อพบศัพท์ที่พจนานุกรมทั้ง ๒ เล่ม ให้ความหมายแตกต่างกัน ก็ศึกษาเปรียบเทียบกับเอกสารอื่น คือ *The Harper Collins Dictionary of Art Term & Technique* ของรอล์ฟ เมเยอร์ *Oxford Concise Dictionary of Art Terms* ของไมเคิล คลาร์ก *The Thames & Hudson Dictionary of Art Terms* ของเอ็ดเวิร์ด ลูซี-สมิท และ *Encyclopedia Americana* ศัพท์ในพจนานุกรมฯ ที่พบว่ามิมีนิยามไม่ตรงกับความหมายของศัพท์ศิลปะสากลได้แก่คำ ประติมากรรม สีสุน ศิลปะประยุกต์ ภาพหุ่นนิ่ง และโมเสก

คำ **ประติมากรรม** ในพจนานุกรมฯ มีนิยามว่า “ศิลปะสาขาหนึ่งในจำพวกวิจิตรศิลป์เกี่ยวกับการแกะสลักไม้ หินอ่อน โลหะ เป็นต้น ให้เป็นรูปหรือลวดลายต่าง ๆ” ส่วนในพจนานุกรมศัพท์ศิลปะฯ คำ ประติมากรรม บัญญัติจากคำ sculpture และให้ความหมายว่า “งานศิลปกรรมที่สร้างเป็นรูปทรง ๓ มิติ โดยวิธีการแกะสลัก การปั้น หรือการผสมผสาน” ซึ่งสอดคล้องกับเมเยอร์ ที่ให้ความหมายคำ sculpture ว่า “การสร้างผลงานรูปแบบ ๓ มิติ โดยการแกะสลัก (carving) การปั้น (modeling) หรือการประกอบชิ้นส่วน (assembly)” และได้อธิบายความหมายของการแกะสลักว่า “การขุดหรือแกะวัสดุส่วนที่ไม่ต้องการออกไป” โลหะจึงไม่ใช่ในงานแกะสลัก เพราะเป็นวัสดุแข็งที่แกะส่วนที่ไม่ต้องการออกไปได้ยาก ดังนั้น บทนิยามคำ ประติมากรรม ในพจนานุกรมฯ ควรปรับปรุงเป็น “น. ศิลปะสาขาหนึ่งในจำพวกวิจิตรศิลป์เกี่ยวกับการแกะสลักไม้ หินอ่อน เป็นต้น ให้เป็นรูปหรือลวดลายต่าง ๆ”

คำ **สีฝุ่น** ในพจนานุกรมฯ มีนิยามว่า “สีสำหรับระบายชนิดหนึ่งทำขึ้นจากผงสีซึ่งมีลักษณะละเอียด เนื้อสีค่อนข้างข้น” บทนิยามนี้ไม่ได้บอกว่าต้องผสมผงสีกับสิ่งใดจึงทำให้มีเนื้อสีค่อนข้างข้นเพื่อใช้เป็นสีสำหรับระบาย ส่วนในพจนานุกรมศัพท์ศิลปะฯ คำ สีฝุ่น บัญญัติจากคำ tempera มีความหมายว่า “ผงสีซึ่งผสมกับอิมัลชัน” ไม่ใช่เป็น

แต่แฝงลักษณะละเอียด เมเยอร์ได้ให้ความหมายของคำ tempera หรือสีฝุ่นว่า “กลวิธีหนึ่งของการเขียนภาพระบายสีที่ใช้สีที่เข้มข้นโดยการผสมสารสีกับของเหลวอิมัลชันที่เข้ากันได้กับน้ำ” คำ tempera หรือสีฝุ่น จึงหมายถึง วิธีการเขียนภาพด้วยสีผสมอิมัลชัน คือ เป็นกลวิธี ไม่ใช่วัสดุ คลาร์กบอกว่า คำ tempera มาจากภาษาละติน temperare มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า to mix หรือ “ใช้ผสม” คือต้องใช้ของเหลวอิมัลชันผสมกับผงสีด้วย ดังนั้น บทนิยามของคำ สีฝุ่น ในพจนานุกรมฯ ควรปรับปรุงเป็น “น. การระบายสีวิธีหนึ่งด้วยสีที่เข้มข้นจากผงสีซึ่งมีลักษณะละเอียด ผสมกับกาวที่เข้ากันได้กับน้ำ”

คำ ศิลปะประยุกต์ ในพจนานุกรมฯ มีบทนิยามว่า “กรรมวิธีในการนำทฤษฎีและหลักการทางศิลปะไปใช้ในภาคปฏิบัติ เพื่อพัฒนาศิลปะให้มีความงามหรือเป็นประโยชน์แก่สังคมยิ่งขึ้นเป็นต้นอย่างในการออกแบบเครื่องแต่งกาย” ส่วนในพจนานุกรมศัพท์ศิลปะฯ คำ ศิลปะประยุกต์ บัญญัติจากคำ applied art มีความหมายว่า “ศิลปะประเภทหนึ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ” ซึ่งสอดคล้องกับลูซี-สมิทที่ให้ความหมายของคำ applied art หรือศิลปะประยุกต์ ว่า “งานศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ แต่ก็มีเจตนาให้มีความพอใจทางสุนทรียภาพด้วย” ดังนั้น บทนิยามของคำ ศิลปะประยุกต์ ในพจนานุกรมฯ ควรปรับปรุงเป็น “น. งานศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อให้มีความงามและประโยชน์ใช้สอยอย่างเช่น การออกแบบเครื่องแต่งกาย”

คำ ภาพหุ่นนิ่ง ในพจนานุกรมฯ มีบทนิยามว่า “ภาพวาดหรือภาพถ่ายของสิ่งที่ไม่เคลื่อนไหว” ส่วนในพจนานุกรมศัพท์ศิลปะฯ คำ ภาพหุ่นนิ่ง บัญญัติจากคำ still life และให้ความหมายว่า “ภาพถ่ายหรือภาพเขียนของสิ่งไร้ชีวิต ซึ่งศิลปินจัดกลุ่มวางไว้ตามใจชอบ” ซึ่งสอดคล้องกับคลาร์กที่ให้ความหมายของคำ still life หรือภาพหุ่นนิ่งว่า “ภาพเขียน ภาพวาด หรือภาพถ่ายรูปสิ่งที่ไม่มีชีวิต (inanimate objects) ที่มีการจัดวาง” และสอดคล้องกับ Encyclopedia Americana ที่บอกว่า คำ still life หรือ ภาพหุ่นนิ่ง เรียกในภาษาฝรั่งเศสว่า นาตวร์ มอร์ท (nature morte) ซึ่งหมายถึงภาพสิ่งที่ไม่มีชีวิต ดังนั้น บทนิยามของคำ ภาพหุ่นนิ่ง ในพจนานุกรมฯ ควรปรับปรุงเป็น “น. ภาพวาดหรือภาพถ่ายของสิ่งที่ไม่มีชีวิต”

คำ โมเสก ในพจนานุกรมฯ มีบทนิยามว่า “เรียกเครื่องเคลือบ

ดินเผาแผ่นเล็กๆ มีสีต่างๆ สำหรับปูพื้นหรือบุผนัง (อ. mosaic)” ส่วนในพจนานุกรมศัพท์ศิลปะฯ คำนี้ใช้ว่า งานโมเสก บัญญัติจากคำ mosaic และให้ความหมายว่า “การใช้วัสดุชิ้นเล็ก ๆ เรียงต่อกันเป็นภาพหรือลวดลายประดับ ติดต่อกาวหรือปูนบนผนังหรือเพดาน” ซึ่งสอดคล้องกับคลาร์กที่ให้ความหมายคำ mosaic ว่า “กลวิธีการสร้างภาพหรือลวดลายด้วยกระจกหรือหินสีชิ้นเล็ก ๆ ผังประดับในพื้นปูนปลาสเตอร์หรือซีเมนต์” เมเยอร์ให้ความหมายของคำ mosaic ไว้ละเอียดมากขึ้นว่า “ศิลปะหรือกลวิธีการสร้างภาพหรือลวดลายด้วยวัสดุสีชิ้นเล็ก ๆ (tesserae) ผังประดับในปูนสอ (mastics) หรือปูนซีเมนต์อ่อน (grout)” บทนิยามคำ โมเสก ในพจนานุกรมฯ ที่เรียกเครื่องเคลือบดินเผาแผ่นเล็ก ๆ มีสีต่าง ๆ สำหรับปูพื้นหรือบุผนัง จึงเป็นบทนิยามของคำ tesserae ดังนั้น บทนิยามของคำ โมเสก ในพจนานุกรมฯ ควรปรับปรุงเป็น “น. การใช้เครื่องเคลือบดินเผาสีชิ้นเล็ก ๆ เป็นต้น ผังประดับเป็นภาพหรือลวดลายบนพื้นหรือผนัง. (อ. mosaic)”

ศ. ดร.อุดม วโรตม์ลิขิตดี ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง **เมื่อออกเสียงคำว่า เพชรบุรี เป็น [เพ็ดชะ/บุรี] ทำไม [บุรี] จึงกลายเป็น [บุรี]** ความโดยสรุปว่า ปรกติคำว่า เพชรบุรี จะออกเสียงว่า [เพ็ดบุรี] แต่มีพวกหลงใหลสมาสจะให้อ่านว่า [เพ็ดชะบุรี] แต่เมื่อใดที่อ่านแบบสมาส บุรี จะกลายเป็น [บุรี] โดยอัตโนมัติ ครูภาษาไทยจะได้ยินเพราะยังถูกรอบง่าทางสายตาและสมองว่าเป็น บุรี เหมือนเดิม ครูภาษาไทยมักจะสอนว่าเมื่อนำคำภาษาบาลีสันสกฤต ๒ คำมาประสมกัน (สมาสกัน) เป็นคำคำเดียว ถ้าเสียงสุดท้ายของคำไม่มีเสียง [อิ] หรือ [อุ] ก็ให้แทรกเสียง [อะ] เช่น เวช+ กรรม = เวชกรรม [เวดชะก่า] แต่ถ้าเสียงสุดท้ายมีเสียง [อิ] หรือ [อุ] ก็ให้ออกเสียง [อิ] หรือ [อุ] ด้วย เช่น วุฒิภาวะ [วุติพาอะ] เมรุมาศ [เมรุมาศ] แต่ครูภาษาไทยไม่เคยบอกว่า ยานพาหนะ, โศกัลย์ และคำอื่น ๆ อีกมากที่ไม่ออกเสียงเนื่องแบบสมาสโดยไม่บอกเหตุผล ครูภาษาไทยไม่ใส่ใจเรื่องมาตรา (mora) มุขยัต (prominence) และ จังหวะ (rhythm) ในภาษาไทย การออกเสียง คำว่า เพชรบุรี เป็น [เพ็ดชะบุรี] โดยลงมุขยัตที่ พยางค์ [ชะ] เป็นการเพิ่มมาตราลงในส่วนหน้าของคำ ฉะนั้น สมองจะสั่งการโดยอัตโนมัติให้เพิ่มมาตราในส่วนหลังของคำจาก [อุ] เป็น [อุ] เพื่อให้สอดคล้องกับจังหวะในการออกเสียง

ผู้สนใจบทความดังกล่าวขออนุญาตค้นคว้าได้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารราชบัณฑิตยสถาน

ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน โทรสารหมายเลข ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๒

หรือทางเว็บไซต์ www.royin.go.th ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ไขปัญหาภาษาไทย

ถาม คำว่า **อัจฉริยลักษณ์** หรือ **อัจฉริยลักษณะ** มีความหมายว่าอะไร

ตอบ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายของคำว่า **อัจฉริยลักษณ์** หรือ **อัจฉริยลักษณะ** ไว้ว่า น. ลักษณะดีเด่นเป็นที่น่าอัศจรรย์ เช่น **อัจฉริยลักษณ์**ของภาษาไทย **อัจฉริยลักษณะ**ของมหาบุรุษ.

ถาม คำว่า **เสริมสร้าง** และ **สร้างเสริม** มีความหมายเหมือนกันหรือไม่

ตอบ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ระบุความหมายของคำทั้งสองเป็นกริยา โดยคำว่า **เสริมสร้าง** หมายถึง **เพิ่มพูนให้ดีหรือมั่นคงยิ่งขึ้น** เช่น **เสริมสร้าง**เอกลักษณ์ของชาติ **เสริมสร้าง**สัมพันธไมตรีอันดี. ส่วนคำว่า **สร้างเสริม** หมายถึง **ทำให้เกิดมีขึ้นและเพิ่มพูนให้มากยิ่งขึ้น** เช่น การศึกษา**สร้างเสริม**คนให้เป็นพลเมืองดี.

ถาม คำว่า **สรรหา** **สร้างสรรค** และ**สังสรรค** มีความหมายอย่างไรบ้าง

ตอบ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ระบุความหมายของคำว่า **สรรหา** เป็นกริยา หมายถึง **เลือกมา, คัดมา, เช่น สรรหา**ของมาตกแต่งบ้าน **คณะกรรมการสรรหา**อธิการบดี. คำว่า **สร้างสรรค** ถ้าเป็นกริยาจะหมายถึง **สร้างให้มีให้เป็นขึ้น (มักใช้ทางนามธรรม)** เช่น **สร้างสรรค**ความสุขความเจริญให้แก่สังคม.

แต่ถ้าเป็นวิเศษณ์หมายถึง **มีลักษณะริเริ่มในทางดี** เช่น **ความคิดสร้างสรรค** **ศิลปะสร้างสรรค**. ส่วนคำว่า **สังสรรค** ถ้าเป็นกริยาหมายถึง **พบปะวิสาสะกันเป็นครั้งคราวด้วยความสนิทสนม** เช่น **จัดงานสังสรรค**กันในหมู่พนักงาน เพื่อน ๆ ได้**พบปะสังสรรค**กันในงานชุมนุมศิษย์เก่า. แต่ถ้าเป็นวิเศษณ์จะมีความหมายว่า **ที่พบปะวิสาสะกันเป็นครั้งคราวด้วยความสนิทสนม** เช่น **งานสังสรรค**.

ถาม คำว่า **เผยแพร** และ **เผยแผ** มีความหมายแตกต่างกันหรือไม่

ตอบ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ระบุความหมายของคำว่า **เผยแพร** เป็นกริยา หมายถึง **โฆษณาให้แพร่หลาย** เช่น **เผยแพร**ความรู้. ส่วนคำว่า **เผยแผ** เป็นกริยา หมายถึง **ทำให้ขยายออกไป, ขยายออกไป, เช่น** **เผยแผ**พระศาสนา.

ถาม คำว่า **สุญญากาศ** และ **สุญญากาศ** คำใดเขียนถูกต้อง และมีความหมายว่าอย่างไร

ตอบ คำที่เขียนถูกต้องคือ **สุญญากาศ** ซึ่งเป็นนาม มีความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ คือ **ที่ที่ไม่มีอากาศ** เช่น **อยู่ในสุญญากาศ**. **ว. ที่ไม่มีอากาศ** เช่น **ขาดสุญญากาศ** **หลอดสุญญากาศ**.

ราชบัณฑิตยสถาน
สนามเสือป่า เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๑๘๖/๒๕๕๐
ไพรัชณีย์ดุสิต

จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน เพื่อเผยแพร่งานวิชาการข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ของราชบัณฑิตยสถาน

จัดทำโดย ฝ่ายช่วยอำนวยการและประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกรม ราชบัณฑิตยสถาน

บรรณาธิการ นางนัยนา วราอัศวปติ เลขานุการกรม

กองบรรณาธิการ นายอภิเดช บุญสงค์

พิมพ์ที่ : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด ๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ วังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทร. ๐ ๒๕๖๖ ๑๖๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๒๕๑๒, ๐ ๒๕๖๖ ๑๖๐๙